

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

BİLİMSEL ARAŞTIRMA YAYINLARI 13
İlahiyat Serisi 13

İSLAM MEDENİYETİ TARİHİ

Editör: Prof. Dr. Mehmet AZİMLİ

Yazarlar

Prof. Dr. Adem APAK

Prof. Dr. Adnan DEMİRCAN

Prof. Dr. Ahmet Turan YÜKSEL

Doç Dr. Cahit KÜLEKÇİ

Prof. Dr. Fatih ERKOÇOĞLU Prof. Dr. Levent ÖZTÜRK

Prof. Dr. Lütfi ŞEYBAN

Prof. Dr. M. Hanefi PALABIYIK

Prof. Dr. Mehmet AZİMLİ

Prof. Dr. Metin YILMAZ

Doç. Dr. Mustafa HİZMETLİ Prof. Dr. Mustafa KILIÇ

Doç. Dr. Mustafa ÖZKAN

Dr. Nurullah YAZAR

Proje Editörü: Doç. Dr. Murat DEMİRKOL

Kapak ve Mizanpaj: TAVOOS

Baskı ve Cilt

Şafak Matbaacılık: İvedik O.S.B. Matbaacılar Sitesi, 1515. Sk. No: 53
Yenimahalle/ANKARA • Tel: 0312. 229 57 84 • (Sertifika No: 16104)

2. Baskı: Şubat 2020 (1.100 adet)

ISBN: 978-605-81272-6-5

FCR Yayın Reklam Bilgisayar San. ve Tic. Ltd. Şti.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No:14/1 Ulus-Altındağ/ANKARA

Tel: (0 312) 310 08 60 – Fax: (0 312) 311 47 89 – E-mail: fcr@fcr.com.tr

© FCR Yayın Reklam Bilgisayar San. ve Tic. Ltd. Şti. (Sertifika no: 13178)

BİLİMSEL ARAŞTIRMA YAYINLARI

www.bilay.net info@bilay.net

EDİTÖR: PROF. DR. MEHMET AZİMLİ

İslam Medeniyeti Tarihi

حظائر

ilahiyat

B
BILAY

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	9
I. BÖLÜM	
MEDENİYET VE İSLAM MEDENİYETİ (Prof. Dr. Adem APAK)	13
1. Medeniyetin Mahiyeti	15
2. İslam Medeniyetinin Unsurları	18
II. BÖLÜM	
YÖNETİM (Prof. Dr. Mustafa KILIÇ)	39
1. Hilafet	41
2. Vezaret	47
3. Kitabet	50
4. Hicabet	50
5. Divanlar	52
6. Saraylar	56
III. BÖLÜM	
HİZMET SEKTÖRÜ (Prof. Dr. Metin YILMAZ)	59
1. Adliye	61
2. Ekonomi	66
3. Sağlık	71
4. Ordu	75
5. Hisbe	79
6. Berid	87
7. Hapishane	93
IV. BÖLÜM	
EĞİTİM (Prof. Dr. Adnan DEMİRCAN)	97
1. Eğitim ve Öğretim	99
2. Dinî ve Mesleki Eğitim	102
3. Eğitim Kurumları	103
4. Eğitim Yönetimi	112
V. BÖLÜM	
TOPLUM (Doç. Dr. Cahit KÜLEKÇİ)	117
1. Sosyal Hayat	119
2. Gayrimüslimler	125
3. Günlük Yaşam	127
4. Köy ve Şehirler	130
5. Geçim Kaynakları	133

VI. BÖLÜM

SOSYAL BİLİMLER (Doç. Dr. Mustafa HİZMETLİ)-----137

1. Dinî İlimler -----139
2. Beşerî Bilimler -----149

VII. BÖLÜM

FEN BİLİMLERİ (Prof. Dr. Levent ÖZTÜRK) -----165

1. Astronomi-----168
2. Matematik-----172
3. Tıp-----175
4. Kimya-----178
5. Diğer Fen Bilimleri -----180

VIII. BÖLÜM

SANAT-MİMARİ (Prof. Dr. Fatih ERKOÇOĞLU)-----183

1. Mimari ve Şehircilik -----185
2. Bahçecilik -----201
3. Güzel Sanatlar -----204
4. Endüstriyel El Sanatları-----228

IX. BÖLÜM

AVRUPA'YA TESİR (Doç. Dr. Mustafa ÖZKAN) -----235

1. Sicilya ve İtalya -----237
2. Endülüs ve Fransa -----238
3. Haçlı Seferleri -----240
4. Batı'da Etki Alanları -----240

X. BÖLÜM

SİCİLYA İSLAM MEDENİYETİ (Prof. Dr. Mehmet AZİMLİ)-----247

1. Sicilya'nın Fethi-----249
2. Normanlar Dönemi-----250
3. Sicilya İslam Medeniyetinin Batı'ya Tesiri -----252

XI. BÖLÜM

ENDÜLÜS İSLAM MEDENİYETİ (Prof. Dr. Lütfi ŞEYBAN)-----265

1. İdari ve Sosyo-Kültürel Değişim-----269
2. Convivencia (Barış İçinde Birlikte Yaşama)-----270
3. Gündelik Hayat -----274
4. Bilim -----276
5. Teknik-----277
6. Endüstri-----278
7. Tarım -----278
8. Kültür-----280
9. Eğitim-Öğretim -----282
10. Batı'ya Etki -----288

XII. BÖLÜM

SELÇUKLU MEDENİYETİ (Dr. Nurullah YAZAR) -----293

1. İdari Teşkilat-----295
 - 1.1. Hükümdarlık Alametleri -----298
 - 1.2. Merkez -----302

1.3. Eyalet	303
2. Askerî Teşkilat	306
3. Adli Yapı	309
4. İktisadi Yapı	310
5. Sosyal Hayat	312
6. İlim ve Kültür	314
7. Sanat ve Mimari	317

XIII. BÖLÜM

OSMANLI MEDENİYETİ (Prof. Dr. Ahmet Turan YÜKSEL)	321
1. İdari Teşkilat	323
2. Askerî Teşkilat	326
3. Adli Yapı	330
4. İktisadi Yapı	330
5. Sosyal Hayat	331
6. İlim ve Kültür	334
7. Sanat ve Mimari	341

XIV. BÖLÜM

DOĞU-İSLAM MEDENİYETİ (Prof. Dr. M. Hanefi PALABIYIK)	345
1. İslamiyet Hindistan'da	347
2. İslam Kültür ve Medeniyeti	348
3. Gazneliler (955-1186)	349
4. Delhi Türk Sultanlıkları (1206-1526)	354
5. Bâbürlüler (1526-1858)	356
6. Timurlular (1370-1507)	358
7. Safeviler (1501-1736)	362

KAYNAKÇA	369
-----------------	------------

DİZİN	381
--------------	------------

ÖN SÖZ

Batılı bilim adamlarının da kabullendiği bir gerçeklik var ki o da şudur; VII. Yüzyılda dünya gündemine giren İslam olgusunu ve onun ürettiği medeniyeti tarihten çıkardığınız zaman bu günkü Batı medeniyeti ve onun tetiklediği son yüzyıldaki teknolojik gelişmelerin hepsi göçer. Yani dünya bu günkü yaşam konforuna ve ilerlemesine ulaşmışsa bunu biraz da İslam medeniyetine borçludur.

Tabii ki bu anlayış; Müslümanların her şeyi sıfırdan ürettiği anlamına da gelmemektedir. Müslümanlar o günkü dünya için tam bir paratoner görevi yapmışlar ve eski uygarlıklardan aldıkları bilgi ve teknolojileri geliştirip insanlığın hizmetine sunmuşlardır. İslam Medeniyetinin zirve yaptığı X. Yüzyıldan itibaren bu durum aynen bu şekilde gerçekleşmiştir.

Bize düşen geçmişteki başarıların ve medeniyet pırıltılarının hatırlanmasıyla kalmadan insanlığı daha iyi bir hayata vesile kılacak çalışmalarla uğraşmaktır. Bu sebeple de eskilerin örneklikleri bize yol gösterecektir ve ayrıca vefa da onları hatırlatmayı gerekli kılmaktadır.

İlahiyat Fakülteleri ve Tarih bölümlerinin Ortaçağ bölümlerinde okutulan “İslam Medeniyeti Tarihi” adlı tek dönemlik derste okutulmak üzere hazırladığımız bu kitabı “ders notları” formatında oluşturduk. Dipnotlar kullanmadan, çok ağır akademik üsluba kaçmadan ancak her üniteyi ünite başlığı alanında uzman bir hocamıza ısmarlayarak bu hale getirdik.

Hayırlı olması dileğiyle...

Editör
Mehmet Azimli*

* Prof. Dr., Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi